

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 7466/06 - א'

בפני : כבוד השופט א' א' לוי
כבוד השופטת מ' נאור
כבוד השופטת ד' ברלינר

העותרים : 1. ברוך מרזל
2. איתמר בן גביר

נ ג ד

המשיבים : 1. כבוד נשיא המדינה מר משה קצב
2. חברי ועדת הכנסת
3. יו"ר הכנסת -הגברת דליה איציק
4. כבוד השופטת דורית ביניש

עתירה למתן צו על-תנאי וצו ביניים

פסק-דין

השופטת ד' ברלינר:

1. העותרים בתיק זה מגדירים עצמם כאנשי ציבור. ברוך מרזל (להלן: עותר 1) עומד לדבריו בראש תנועה הפועלת למניעת אפליה באכיפת החוק. איתמר בן-גביר (להלן: עותר 2) הוא לדבריו פעיל למען עם ישראל ואף הוא נאבק למען עקרונות השוויון, חופש הביטוי ואכיפה שווה של החוק.

המשיבים הם נשיא המדינה, מר משה קצב (להלן: הנשיא), חברי וועדת הכנסת, יושבת ראש הכנסת, הגב' דליה איציק (להלן: יו"ר הכנסת), וכן השופטת דורית ביניש.

2. שלוש בקשות כוללת העתירה:

- (1) להורות על מתן צו על תנאי כנגד הנשיא, שיבוא וינמק מדוע הכריז על "נבצרות" זמנית ליום אחד, מתוך כוונה להימנע מלמנות את השופטת דורית ביניש לנשיאת בית המשפט העליון. טקס המינוי אמור להערך מחר, 14.9.06.
 - (2) להורות על מתן צו על תנאי כנגד חברי וועדת הכנסת שיתנו טעם מדוע אישרו את הודעתו של הנשיא לפיה נבצר ממנו למלא את תפקידו בידעם כי הצהרה זו איננה נכונה.
 - (3) להורות על מתן צו על תנאי כנגד יו"ר הכנסת המורה לה ליתן טעם מדוע תכהן כנשיאת המדינה בפועל, בשעה שהנשיא יכול וצריך למלא את תפקידו.
3. כפועל יוצא מכל העתירות הללו, מבקשים העותרים גם כי בית משפט זה יוציא צו ביניים אשר ימנע למעשה את ההשבעה המיועדת על ידי כך ש"יקפא" את הודעת הנשיא על נבצרות זמנית, את החלטת וועדת הכנסת לאשר את הודעתו בנושא זה וכן את כוונת יו"ר הכנסת "להיכנס לתפקידו של הנשיא".
4. בגוף העתירה טוענים העותרים כדלקמן: הנשיא נמצא מזה מספר שבועות תחת חקירה משטרתית בחשד לעבירות מין. למרות זאת, בחר שלא להתפטר. היה מי שטען כי תיגרם "אי-נעימות" אם ימנה הנשיא את נשיאת בית המשפט העליון בנסיבות שנוצרו. כיוון שכך, החל "מחול שדים" סביב סוגיית המינוי, כאשר מקורביו של הנשיא "החלו לחשוב על פתרונות יצירתיים". בתאריך 10.9.06 פרסמה לשכת הנשיא הודעה ולפיה "נשיא המדינה מעדיף להיעדר מטקס השבעת נשיאת בית המשפט העליון". בגוף ההודעה נכתב בין היתר כי נשיא המדינה סבור כי "נוכח חקירת המשטרה לא הולם שהוא אישית ינהל את טקס השבעת הנשיאה הבאה של בית המשפט העליון. הנשיא מעדיף להיעדר מהטקס כדי למנוע כל מחלוקת הקשורה במינוי נשיא לבית המשפט העליון" (ראו סעיף 21-23 לעתירה). בהמשך (הכל לפי הנטען בעתירה), מסר הנשיא הודעה לוועדת הכנסת, על רצונו להפסיק זמנית את תפקידו כנשיא.
5. לטענת העותרים, חוק יסוד: השפיטה קובע כי שופט מתמנה בידי נשיא המדינה (סעיף 4(א)). סעיף 6 של החוק הנ"ל קובע כי מי שנתמנה שופט יצהיר הצהרת אמונים לפני נשיא המדינה. סעיף 8 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב] התשמ"ד – 1984 קובע כי נשיא בית המשפט העליון והמשנה לנשיא בית המשפט העליון יתמנו לפי הוראות סעיף 4(א) לחוק יסוד: השפיטה מקרב שופטי בית המשפט העליון.

שילוב הסעיפים הללו מצביע על כך שהנשיא הוא זה שצריך למנות את הנשיאה הבאה של בית המשפט העליון.

6. סעיף 21(א) לחוק יסוד: נשיא המדינה (להלן: חוק נשיא המדינה) מסמיך את הכנסת "בהחלטה שנתקבלה ברוב חבריה לקבוע כי מטעמי בריאות נבצר מנשיא המדינה דרך קבע למלא תפקידו". סעיף 22 לחוק נשיא המדינה דן בהפסקה זמנית של מילוי תפקיד הנשיאות.

לטענת העותרים, ההחלטה הנוכחית של הנשיא להשעות עצמו כדי שלא תיגרם אי-נעימות, אינה עולה בקנה אחד לא עם לשונו ולא עם תכליתו של סעיף 22 לחוק נשיא המדינה. "לא יתכן כי נשיא המדינה יפסיק למלא את תפקידו ולהשתמש בסמכויותיו רק כדי שלא תיווצר אי נעימות למאן דהוא... נקיטת צעד שכזה היא זלזול מדהים בשלטון החוק דווקא מצד מי שאמור להיות ראש וראשון לשומרי החוק..." (סעיף 37-38 לעתירה).

עוד טוענים העותרים, כי הצהרת הנשיא על נבצרות זמנית עומדת בסתירה להתנהגותו והצהרותיו ולפיהן הוא ימשיך למלא את תפקידו כנשיא המדינה. "ההצהרה על נבצרות היא הצהרה שאיננה נכונה בלשון המעטה ולמעשה מדובר בנבצרות פיקטיבית שאינה על פי חוק" (סעיף 41 לעתירה).

החלטת חברי וועדת הכנסת לאשר את הודעת הנשיא על נבצרות זמנית, לוקה בחוסר סבירות קיצוני "כאשר חברי המשיבה 2 מודעים להוראות החוק כי עליהן לאשר הכרזת נבצרות של הנשיא אך ורק מטעמי בריאות" (סעיף 44 לעתירה). החלטה מעין זו פוגעת באמון הציבור ודי בכך כדי להביא לביטולה.

דינה של עתירה זו להידחות על הסף.

7. הסעיף "המכונן" לעניין הכרעה בעתירה הוא סעיף 22 לחוק נשיא המדינה, שזו לשונו:

"(1)...

(2) אם הודיע לוועדת הכנסת כי נבצר ממנו, דרך ארעי, למלא תפקידו, וועדת הכנסת אישרה הודעתו ברוב קולות – מאישור ההודעה עד תום התקופה שקבעה הועדה בהחלטתה או עד שהודיע נשיא המדינה לוועדת

הכנסת שלא נבצר עוד ממנו למלא תפקידו, הכל לפי המוקדם יותר;

כפי שניתן לראות מלשון הסעיף, אין כל התייחסות לטעמי בריאות. על פני הדברים, אין מדובר בהשמטה מקרית, שכן סעיף 22(א)(3) מתייחס לאפשרות אחרת בגדר האפשרויות שעניינן הפסקה זמנית של תפקוד הנשיא. בסעיף זה יש התייחסות מפורשת לטעמי בריאות:

"אם החליטה ועדת הכנסת ברוב של שני שלישים מחבריה על יסוד חוות דעת רפואית שניתנה על פי כללים שקבעה הועדה, כי מטעמי בריאות נבצר מנשיא המדינה, דרך ארעי, למלא תפקידו..."

8. על כך שאין מדובר בהשמטה מקרית תעיד גם ההיסטוריה החקיקתית של סעיף 22(א)(2) כדלקמן: מלכתחילה כלל החוק את המילים "מטעמי בריאות". בהצעת חוק מיום 19.6.02 (חוברת מס' 3135), הוצע למחוק את המילים הללו מן הסעיף הנ"ל. כך נאמר בדברי ההסבר:

"לפי המצב המשפטי הקיים, אין אפשרות לנשיא המדינה לבקש הפסקת כהונה זמנית אלא מטעמי בריאות. רק כשמגיע נשיא המדינה למסקנה כי מטעמי בריאות נבצר ממנו, דרך ארעי, למלא את תפקידו, רשאי הנשיא להודיע על כך לוועדת הכנסת והיא רשאית לאשר את הודעתו.

מוצע לאפשר לנשיא המדינה להודיע לוועדת הכנסת כי אין הוא מסוגל למלא, באופן ארעי, את תפקידו גם מסיבות אחרות. כך למשל, אם נפתחה חקירה פלילית נגד הנשיא, יוכל להודיע לוועדת הכנסת כי אינו מסוגל, באופן ארעי, למלא את תפקידו עד תום חקירת המשטרה.

תכנה גם סיבות אחרות היכולות, באופן זמני, לפגוע ביכולתו של הנשיא למלא את תפקידו וראוי לאפשר לו שיקול דעת בעניין זה, באישור ועדת הכנסת, ולא לכבול אותו לסד של סיבות בריאות בלבד.

לפי ההצעה ידמה ההסדר המשפטי בנוגע לנשיא המדינה להסדר הנוהג לגבי נושאי משרות אחרים כמו שר למשל, (ר' סעיף 36(א) לחוק-יסוד: הממשלה מתשנ"ב וסעיף 24(ב) לחוק יסוד: הממשלה שנתקבל בתשס"א שיחול החל מהבחירות לכנסת ה-16) או יו"ר הכנסת (ראה סעיף 20(ב) לחוק-יסוד: הכנסת), שאף בנוגע אליהם לא מוגבלת הנבצרות הארעית לטעמי בריאות בלבד."

הדברים מדברים בעד עצמם, ואינם טעונים הבהרה. אין ממש בטענה כי החלטת הנשיא מנוגדת ללשון החוק ולתכלית שלשמה נחקק. משכך, אין גם ממש בדבר הטענה לפגיעה באמון הציבור.

9. באשר לוועדת הכנסת אשר אישרה את "נבצרותו" של הנשיא: חזקה על הוועדה כי שקלה את כל השיקולים הרלוונטיים והגיעה להחלטתה בהליך תקני וראוי. ההליך שבו התקבלה ההחלטה נהנה מחזקת התקינות ואין סיבה להתערב בו (ור' לעניין זה בג"צ 4661/06 הוועד לפיתוח חברון נ' מדינת ישראל (טרם פורסם)).

בהתחשב באמור לעיל ובכך שהודעתו של הנשיא ניתנה בהתאם לחוק ומכוח חוק, לא ניתן לקבל במקרה זה כי מדובר בסטייה ממתחם הסבירות המצדיקה התערבות כלשהי.

לפיכך, אציע לחבריי לדחות את העתירה על הסף.

ניתן היום, כ' באלול תשס"ו (13.9.06).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט